

Dave Pelzer

Dítě zvané „To“

Příběh zápasu o přežití

portál

Doslov Torey L. Hayden

Dave Pelzer

Dítě zvané „To“

Příběh zápasu o přežití

Doslov Torey L. Hayden

Původní anglické vydání:

A Child Called "It": One Child's Courage to Survive

Published by Health Communications, Inc. c/o Simon & Schuster, Inc.

Copyright © 1995 by Dave Pelzer

České vydání:

Translation © Ivan Ryčovský, 1999, 2007, 2023, Dan Liška, 2023

Afterword © 2023 by Torey L. Hayden

© Portál, s. r. o., Praha 2023

ISBN 978-80-262-2110-4

Tuto knihu věnuji svému synu Stephenovi, který mi bohudík ukázal, že dětské oči mají dar hledět na svět s láskou a radostí.

Rád bych ji připsal i učitelům a zaměstnancům základní školy Thomase Edisona. Byli jste to především vy: Steven E. Ziegler, Athena Konstanová, Peter Hansen, Joyce Woodworthová, Janice Woodsová, Betty Howellová a školní sestra.

*Díky vám všem za odvahu i za to, že jste onoho kritického dne, 5. března 1973, neváhali dát v sázku svou kariéru.
Zachránili jste mi tím život.*

PODĚKOVÁNÍ

Po letech intenzivní práce, obětování, frustrace, kompromisů i zklamání je tato kniha konečně publikována a čtenář ji dostane v každém knihkupectví. Chtěl bych proto využít příležitosti a poděkovat těm, kdo věřili v úspěch mého křížového tažení:

Jacku Canfieldovi, spoluautorovi geniálního bestselleru *Slepičí polévka pro duši*, za jeho mimořádnou laskavost a za to, že mi otevřel své dveře dokořán. Jack je opravdu vzácný člověk a v jediném dni dokáže bez nadšázky pomoci více lidem než většina z nás za celý život. Bůh vám to zaplať, pane Canfelde.

Nancy Mitchellové a Kim Wieleové z Canfield Group za nesmírné nadšení a dobré rady. Díky vám, dámy.

Peteru Vegsovi ze společnosti Health Communications, Inc., a také Christine Bellerisové, Matthewu Dienerovi, Kim Weissové a všem pracovníkům HCI za upřímnost, profesionalitu a každodenní laskavost,

díky nimž je publikování radostí. Všechna čest Ireně Xanthosové a Lori Goldenové: počínaly si neúnavně a pomáhaly udržovat tempo. Gigantické „děkuji“ za tvrdou práci a nadšení patří výtvarné redakci.

Zvláštní dík patří mimořádné redaktorce Marshe Donohoeové, která strávila mnoho hodin opětovným redigováním mého svazku (neboli „knihy“, což je vysvětlení pro ty, kdo žijí v okresech Yuba a Sutter v severní Kalifornii) a vychytáváním much, aby se ke čtenáři dostal průzračný příběh a aby se co nejpřesněji zachoval smysl vyprávění viděného očima malého chlapce. Marsha je ostatně zvyklá pracovat „s venkovany“.

Děkuji Patti Breitmanové z Breitman Publishing Projects za prvotní impuls. Vezmeme-li v úvahu tehdejší podmínky, rozjel se celý projekt docela dobře.

Děkuji Cindy Adamsové za neochvějnou důvěru projevenou v době, kdy jsem to nejvíc potřeboval.

Zvláštní díky si zaslouží Ric a Don, kteří mi na dobu, po kterou tento projekt vznikal, poskytli útočiště a postarali se mi o dočasný domov v letovisku Rio Villa.

A konečně děkuji Phyllis Colleenové. Hodně štěstí a míru, Phyllis. Bůh ti žehnej.

AUTORSKÁ POZNÁMKA

Jména některých osob vystupujících v knize byla změněna, abychom zachovali jejich důstojnost a soukromí.

Tato kniha, která je první částí trilogie, je líčena jakoby z pohledu dítěte a tomu přizpůsobeným jazykem. Tón i slovník odrážejí věk a myšlenkovou úroveň dítěte odpovídajícího stáří.

V první knize vystupuje dítě čtyř- až dvanáctileté.

Druhá část trilogie, *Ztracený chlapec*, sleduje jeho život mezi dvanáctým a osmnáctým rokem.

ZÁCHRANA

Daly City, Kalifornie, 5. března 1973. Mám zpoždění. Nádobí musím mít umyté včas, jinak nebude snídaně. Jenže já jsem byl už včera bez večere a teď se potřebuju za každou cenu najíst. Matka někde pobíhá a křičí na bratry. Slyším, jak dupe chodbou ke dveřím kuchyně. Strkám ruce do vařící vody v dřezu. Pozdě. Viděla, že jsem je měl venku.

PLESK! Dostávám pohlavek a padám na zem. Ani mě nenapadne stát a držet. Hořká zkušenost mě naučila, že to matka považuje za provokaci. Obvykle pak následují další rány, a co je ještě horší, nedostanu žádné jídlo. Znovu vstávám a uhýbám před jejími pohledy. Ona mi zatím vříská do uší.

Hraju zkroušeného, kývám na její hrozby. „Proboha,“ říkám si v duchu, „hlavně mi dej najíst. Klidně mě mlat, ale potřebuju jídlo.“ Po nové facce vrážím hlavou do vykachlíkované kuchyňské desky. Předstírám porážku, po tváři se mi koulejí falešné slzy a matka se řítí ven

z kuchyně. Je na první pohled sama se sebou spokojená. Počítám její kroky, a když jsem si jistý, že je pryč, s úlevou si vydechnu. Zahrál jsem to dobře. Může mě bít, jak chce, ale nevzala mi vůli nějak to všechno přežít.

Končím s nádobím, na řadě jsou další práce. Za odměnu dostanu snídani – zbytek ovesných vloček, které některý z bratrů nedojedl. Dneska máme vločky Lucky Charms. Jenom půl misky mléka a v něm pár kousků drti, ale já je polknu tak rychle, jak to jenom jde, než si to matka rozmyslí. Už se to stalo mockrát. Ráda dělá z jídla zbraň. A taky ví, že nemůže vyhazovat zbytky do odpadků, protože bych je později vyhrabal. Matka zná většinu mých triků.

Za pár minut sedím v naší staré dodávce. Když mi uklízení trvalo tak dlouho, musí mě matka do školy odvézt. Jindy do školy běhám a dobíhám přesně se zvoněním, takže nemám kdy krást spolužákům svačiny ze skříněk.

Matka už vysadila mého nejstaršího bratra, ale mě ještě zadržela a dělá mi kázání o tom, co mě čeká zítra. Odveze mě ke svému bratrovi. Strýček Dan se prý už „o mě postará“. Zní to jako hrozba. Polekaně se na ni podívám, jako bych měl doopravdy strach. Ale dobře vím, že ani umanutý strýc se mnou nebude zacházet tak jako ona.

Vyskakuju z dodávky, ještě ani nestojíme. Matka na mě křičí, abych se vrátil. Zapomněl jsem si zmuchlaný

sáček se svačinou. Ta je poslední tři roky den co den stejná: dva chleby s arašídovou pomazánkou a pár mrkví. Než se znovu vyřítím z auta, říká mi: „Pověz jim..., pověz jim, žes vrazil hlavou do dveří.“ A hlasem, jaký od ní neslychám často, dodává: „Měj se.“ Podívám se jí do zarudlých, opuchlých očí. Včera večer byla opilá a teď má kocovinu. Z vlasů, kdysi krásných a lesklých, jí zbyly rozčuchané chomáče. Zase se nenařčila. Ztloustla a dobře to ví. Takhle teď matka vlastně vypadá pořád.

Přišel jsem pozdě, a tak se musím hlásit v kanceláři. Šedovlasá sekretářka mě vítá s úsměvem. Za okamžik se objevuje školní sestra, odvádí mě k sobě a začíná naše každodenní procedura. Nejdřív mi prohlídí obličej a ruce. „Co to máš nad okem?“ ptá se.

Zaraženě kývnu. „No, náhodou jsem vrazil v chodbě do dveří...“

Znovu se usměje a vezme si blok, který leží na skřínce. Obrátí jednu dvě stránky a skloní se, abych na ně líp viděl. „Tohle jsi říkal už minulé pondělí. Vzpomínáš?“

Honem si vymyslím něco jiného. „Dostal jsem pálkou při baseballu. Byla to nehoda.“ Nehoda. To musím říkat pokaždé. Ale sestra na to nenaletí. Vyhubuje mi, že prý mám mluvit pravdu. Nakonec mě vždycky zlomí a já se přiznám, i když cítím, že bych měl matku krýt.

Pak sestra řekne, že se všechno spraví, a vyzve mě, abych se svlékl. Tak to chodí už od loňska, takže hned poslechnu. Košili mám děravou jako ementál. Nosím ji už asi dva roky. Matka každý den trvá na tom, abych si ji znovu oblékl. Chce mě tím ponižovat. Kalhoty na tom nejsou o moc líp a boty mám tak rozbité, že se mi z jedné klube palec. Stojím tam jenom v trenýrkách a sestra si dělá do bloku poznámky o mých škrábancích a modřinách. Všimne si i pořezané tváře a pátrá po dalších stopách, které jí zatím unikly. Postupuje pečlivě. Nakonec mi otevírá pusku a prohlíží si zuby, skoro všechny mám uštípnuté od toho, jak mi matka otlouká pusku o vykachlíkovanou pracovní desku v kuchyni. Sestra si znovu naškrábe pár poznámek. Pokračuje v prohlídce a narazí na starou jizvu nad žaludkem. „A sem,“ začne a zhluboka si povzdechne, „sem tě bodla?“

„Ano, prosím,“ odpovídám. Ale ne! říkám si. Co jsem to udělal?... Už zase. Sestra mi vyčte z očí obavy. Odloží blok a obejmě mě. Panebože, říkám si v duchu, je tak hodná. Nechci od ní pryč. Nejradši bych v její náruči zůstal navždycky. Pevně zavřu oči a všechno kolem přestane na okamžik existovat. Sestra mě pohladí po hlavě. Ucuknu, protože tam mám bouli. Ráno mi ji udělala matka. Sestra mě pustí a odchází z místnosti. Honem se zase oblékám. Sestra to neví, ale já se snažím dělat všechno na světě tak rychle, jak to jenom jde.

Po pár minutách se sestra vrací s panem ředitelem Hansenem a se dvěma z mých učitelů, slečnou Woodsovou a panem Zieglerem. Ředitel mě dobře zná. Volají mě k němu častěji než kteréhokoli jiného žáka. Sestra mu hlásí, co zjistila, a on se dívá na papír. Bere mě za bradu. Bojím se mu podívat do očí, je to zvyk z mých věčných zápasů s matkou. A taky je to proto, že mu nechci nic říkat. Jednou, bylo to asi před rokem, zavolał matce, aby se jí zeptal na moje modřiny. To ještě neměl tušení, jak se vlastně věci mají. Věděl jenom tolik, že jsou se mnou potíže a že kradu jídlo. Když jsem druhý den přišel do školy, viděl následky výprasku. Víckrát už matce netelefonoval.

Teď ale pan ředitel Hansen vyštěkne, že už toho má dost. Strachy můžu vyletět z kůže. V hlavě mi hučí: „Zase zavolá matce!“ Nevydržím to a dávám se do breku. Třesu se jako sulc a blábolím jako malé dítě. Žadoním, aby pan ředitel matce netelefonoval. „Prosím vás!“ kňourám. „Hlavně ne dneska! Copak to nechápete? Je pátek!“

Pan Hansen mě uklidňuje, že matce nezavolá, a posílá mě do třídy. Na třídnickou hodinu je už pozdě, a tak utíkám rovnou na angličtinu, kterou učí paní Woodworthová. Dneska máme psát test na pravopis jmen států USA a jejich hlavních měst a já jsem se nepřipravoval. Obvykle jsem patřil k výborným žákům, ale

v posledních měsících už kašlu na všechno. Dokonce se ani nesnažím utéct vší bídě tím, že se budu učit.

Když vcházím do třídy, všichni žáci si ucpávají nos a syčí na mě. Místo paní Woodworthové supluje nějaká mladší učitelka. Ovívá se rukou jako vějířem. Není na můj zápach zvyklá. Na dálku mi podává papír s testem. Ale ještě než se stihnu usadit v zadní lavici u otevřeného okna, volají mě znovu do ředitelny. Celá pátá třída na mě hučí – všichni mnou opovrhují.

Běžím do kanceláře. Jsem tam vmžiku. V krku mám sucho a pálí mě v něm, je to památka na včerejší „hru“, kterou se mnou matka hrála. Sekretářka mě vede do sborovny. Když otevře dveře, chvilku mi trvá, než si moje oči zvyknou. U stolu přede mnou sedí třídní učitel pan Ziegler, moje matikářka slečna Woodsová, školní sestra, ředitel Hansen a policista. Nohy mám jako z olova. Nevím, jestli mám radši utéct, nebo čekat na to, co se má stát. Pan Hansen mi ukazuje, abych šel dál, a sekretářka za mnou zavírá dveře. Sedám si do čela stolu a ujišťuju všechny, že jsem nic neukradl... dneska ne. Ostatní se na chvíli přestanou tvářit chmurně a smějí se. Nemám tušení, že všichni riskují ztrátu místa jen proto, aby mě zachránili.

Policista mi vysvětluje, proč ho sem pan ředitel pozval. Cítím, jak se na židli scvrkávám. Policista chce,

abych mu řekl něco o matce. Vrtím hlavou. To tajemství už zná příliš mnoho lidí a mně je jasné, že se to nakonec dozví i ona. Něčí tichý hlas mě konejší. Myslím, že patří slečně Woodsové. Říká, že všechno bude dobré. Pořádně se nadechnu, zatnu pěsti a neochotně začínám vyprávět o sobě a o matce. Sestra mě žádá, abych vstal a ukázal policistovi jizvu, kterou mám nad břichem. Bez zaváhání jim tvrdím, že to byla nehoda. Taky že byla, matka mě přece nechtěla doopravdy bodnout. Brečím a vylévám si srdce. Říkám jim, že mě matka trestá, protože ji zlobím. Ať mě nechají být. Sám sobě připadám odporný. A po všech těch letech vím, že pro mě nikdo nemůže nic udělat.

Po pár minutách mě posílají do vedlejší kanceláře. Když zavírám dveře, všichni dospělí se na mě dívají a chápatě pokyvují hlavami. Vrhnu se na židli a sleduju papíry sekretářky. Uplyne celá věčnost, než mě pan ředitel Hansen zavolá zpátky. Slečna Woodsová a pan Ziegler opouštějí sborovnu. Tváří se šťastně a ustaraně zároveň. Slečna Woodsová se ke mně sklání a objímá mě. Na vůni parfému z jejích vlasů asi nikdy nezapomenu. Pak mě pouští a odvrací se, abych ji neviděl plakat. Teď už mám doopravdy strach. Pan Hansen mi přináší podnos s obědem z jídelny. Panebože, říkám si, to už je poledne?

Jídlo zhltnu tak rychle, že ani nevím, co jím. Tác je v rekordním čase prázdný. Ředitel se za chvíli vrací

s krabicí sušenek. Prý je nemám sníst tak rychle. Vůbec netuším, co se děje. Mimo jiné mě napadá, jestli si pro mě nepřišel otec, který už s matkou nežije. Sám ale dobře vím, že je to jenom bláhové přání. Policista chce znát moji adresu a telefon. A je to! napadá mě. Znovu to peklo! Zase dostanu co proto.

Pan Hansen a školní sestra přihlížejí, jak si policista dělá další poznámky. Po chvíli zavírá notes a říká panu řediteli, že už se toho dozvěděl dost. Zvedám k řediteli oči a vidím jeho zpocený obličej. Cítím, jak mi začíná tancovat žaludek. Nejradši bych utekl na záchod a vyzvracel se.

Ředitel otevírá dveře, takže vidím všechny učitele, kteří právě mají polední přestávku. Dívají se na mě a já se hrozně stydím. Vědí to, napadá mě. Vědí, jak to je s mojí matkou. Vědí, jak to je doopravdy. Je to ale důležité proto, aby věděli, že já nejsem tak zlý. Tak moc chci, aby mě ostatní měli rádi, aby mě milovali. Otočím se do chodby. Pan učitel Ziegler drží slečnu Woodsovou, která pláče tak, že slyším její vzlyky. Pak mě slečna učitelka znovu objímá a rychle odchází. Pan učitel mi potřásá rukou. „Buď hodný hoch,“ říká.

„Ano, pane učiteli. Pokusím se.“ Na víc se nezmůžu.

Školní sestra stojí beze slova vedle ředitele Hansena. Všichni se se mnou loučí. Teď už to vím, jdu do vězení. Dobrá, říkám si. Ve vězení mě aspoň nemůže mlátit.